

Förläng säsongen med vinterblommande buskar & träd!

Madeleine Almér kan inte få nog av växter som blommar och sprider väldoft när resten av trädgården vilar. Här presenterar hon ett urval av sorter hon har odlat – eller vill odla i sin trädgård i Sveriges sydvästligaste hörn, Falsterbo.

Madeleine Almér
Text och foto

1. *Viburnum farreri* kejsarolvon blommar mitt i vintern och kan pryda såväl jul- som nyårsbordet.

Foto Christina Fryle

2. *Sarcococca hookeriana* var. *digyna* sötbuxbom sprider väldoft redan i slutet av januari.

Trädgårdsvärlden öppnas hela tiden nya dörrar – en leder till de vinterblommande träderna och buskarnas underbara värld. Det finns egentligen en hel del att välja på, begränsningen heter klimat. Men, en del är säkert tåligare än vad som anges och det handlar inte sällan om att hitta ett skyddat läge med genomsläpplig jord. Med ett varmare klimat ökar också möjligheten att odla dessa växter lite längre norrut. Så även om jag odlar dem i zon 1 så kan det vara värt att prova även i högre zoner.

För några år sedan besökte vi i Skånekretsen Spirens plantskola i Danmark (den stängdes tyvärr förra året). En liten buxbomsläkting, *Sarcococca hookeriana* var. *digyna* sötbuxbom, fick följa med hem och den visade sig vara en riktig hit. Busken fick stå i sin kruka utanför ytterdörren så att vi alltid möttes av den fantastiska doften. Jag fortsätter att odla den i kruka, just för att kunna ha den i "näshöjd" [2].

Sötbuxbom blommar ända från slutet av januari till och med mars. Den verkar tålig och växer bra. När den inte står i skyddad placering vid ytterdörren är den utsatt för väder och vind. Härdigheten anges till zon 1 eller möjligen 2.

En annan buske jag köpt hos Spiren är *Lonicera x purpusii* 'Winter Beauty' apriltry. Den är en ganska oansenlig buske när den inte blommar med små gulvita, väldoftande blommor. Jag odlar den i kruka som får komma fram när det är dags för blomning, hos mig i februari [4]. Anses vara härdig till zon 2.

En av mina inspirationskällor när det gäller trädgård är Lotte Möller. I boken "Maryhill" (1994) berättar hon om sitt barndomshem i Lund, och beskriver lyriskt *Prunus subhirtella* 'Autumnalis' vinterkörsbär. Den stod på min önskelista i många år och för några år sedan kom den på plats i min trädgård [3].

Den börjar blomma redan i december – inte överväldigande, men tillräckligt. Doften är ljuvlig, precis som de enskilda blommorna. Henrik Sjöman skriver i boken "Stadsträdslexikon": "Även om blomningen svenska vintrar är sparsam är det ett mycket välkommet inslag vid en så bister årstid." Visst är det så!

Till våren kommer vinterkörsbär tillbaka och blommar om med ett generösare flor. Det är ett ganska litet träd med en sirlig krona och smala grenar. Höjd 3–5 meter. Härdig i zon 1–2.

Nej då, tiden är inte ur led

Det slår nästan aldrig fel, i januari eller februari kommer det en bild i någon dagstidning på *Jasminum nudiflorum* vinterjasmin tillsammans med en text där man förkunnar att tiden är ur led – för nu blommar jasminen alldeles för tidigt. Tvärtom, den är precis i rätt tid och den är ett måste i de zoner den fungerar [5]!

Vinterjasmin är en anspråkslös buske som kan bli tämligen stor. Enligt uppgift ska den vara torktålig och lättodlad i sol–halvskugga. Jag binder upp min planta mot ett armeringsnät, och tycker att den är ganska trög – kanske för att

jag inte beskurit den efter blomningen, vilket bör göras. Den kan formas som en bonsai om man så önskar. Härdig i zon 1–2.

Blommor för zonknäckare

Det viktigaste på min att göra-lista första gången jag reste till San Francisco i Kalifornien var ett besök i den botaniska trädgården. Den har västvärldens största samling av asiatiska magnolior och dem skulle jag nu få se under en kvällsvandring i månsken, ledd av en kunnig man. Månen doldes dessvärre av moln, vilket gjorde att det var mörkt och magnoliornas blommor lyste inte som planerat.

Kvällens behållning blev i stället *Edgeworthia chrysantha* mitsumatabuske, en tibastväxt som blommade fantastiskt med små, gula blommor som doftade ljuvligt i mörkret [6].

Jag hade inte en tanke på att den skulle fungera hemma i Sverige, så jag blev glatt överraskad när den växte hos en zonknäckare i Malmö. Det blev förstas nödvändigt att införskaffa en – och den pryder nu sin plats med vackra och rätt stora, mörkgröna blad. Men blomningen, som hos mig inträffar i mars, har ännu inte varit i närheten av den jag fick uppleva i San Francisco den där mörka januarikvällen.

Det tycks inte som att den har några särskilda anspråk gällande placering, min buske står i full sol, torrt och blåsig. Uppenbarligen är den härdig åtminstone hos mig i zon 1.

Ett annat vinterblommande släkte jag sett i samma botaniska trädgård och som står högt på min önskelista är *Luculia* [7]. Båda arterna *L. pinceana* och *L. gratissima* har tidigare använts som rumsväxter här i Sverige – de nämns till exempel i "Husmoderns blomsterlexikon" från 1947. Även dessa har en ljuvlig doft och ett vackert lövverk. Blommorna går i rosa och buskarna blir "lagom" stora, de jag sett har varit 1–1,5 meter. Även om de anges kunna bli upp till 3 meter tror jag det gäller andra klimatzoner. Inte så konstigt att den ena arten fått artepitetet *gratissima* som betyder behagligast.

Så länge det gick, innan svampangrepp drabbade deras rododendronodlingar, köpte jag plantor från Glendoick Gardens i Skottland. Och tänk, de hade denna ovanliga buske. Jag beställde, fick hem och planterade den. Läget var hyfsat skyddat, men det hjälpte inte, den dog första vintern. Jag borde naturligtvis låtit den stå i kruka och övervintrat den frostfritt. Man lär sig – om än lite långsamt. Har inte hittat någon ny ännu, men jag håller utkik.

I släktet *Hamamelis* trollhasslar finns det många fina hybrider som blommar tidigt på bar kvist i olika nyanser från gult till mörkrött. Doften är underbar och lockar till sig både människor och insekter.

3

5

6

4

3. *Prunus subhirtella* 'Autumnalis' vinterkörsbär blommar blygsamt men ljuvligt med doftande blommor redan i december.

4. *Lonicera* × *purpusii* 'Winter Beauty' apriltry blommar redan i februari.

5. *Jasminum nudiflorum* vinterjasmin kan blomma från december till april om vintern är mild. Den kan bindas upp, men även hänga fritt nedför en mur eller liknande.

Foto Christina Fryle

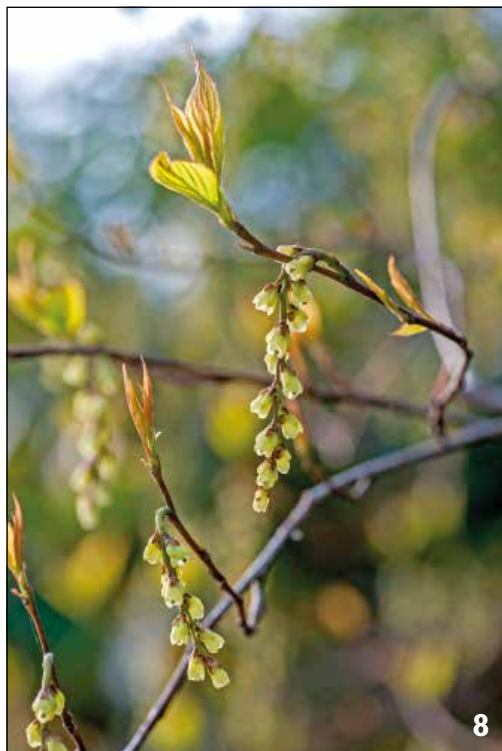
6. *Edgeworthia chrysantha* mitsumatabuske är en tibastsläktning.

7. *Luculia gratissima* fotograferad i botaniska trädgården i San Francisco. *Luculia* är ett asiatiskt släkte av buskar som ingår i familjen Rubiaceae måreväxter där även kaffe hör hemma.

7

Vinterblommande buskar

8. *Stachyurus praecox* pärlsvansbuske.
Foto Christina Fryle

9. *Chimonanthus praecox* vinterkryddbuske.
Foto M. Martin Vicente, https://en.wikipedia.org/wiki/Chimonanthus_praecox

10. *Viburnum farreri* 'Farrer's Pink' kejsarolvon.
Foto Christina Fryle

11. *Hamamelis x intermedia* 'Diane' hybridtrollhassel.

12. *Hamamelis x intermedia* 'Pallida' hybridtrollhassel i Gunnel Carlsons trädgård.

13. *Rhododendron x praecox* våralpros.

14. *Rhododendron* 'Isola Bella'.

Vid ett februaribesök hos trädgårdsjournalisten Gunnel Carlson blommade ett fantastiskt exemplar i gult [12]. Jag tror aldrig jag sett en vackrare trollhassel! Den är en *Hamamelis x intermedia* 'Pallida' hybridtrollhassel som Gunnel fick av sin pappa (om vilken hon skrivit en förtjusande bok, "Min pappa var trädgårdsmästare") i slutet av 1980-talet. Den trivs i sol till halvskugga och är härdig till zon 3.

Viburnum farreri kejsarolvon har jag inte odlat själv – men med den doften på vintern är den ju ett måste. Den kan blomma på bar kvist från december till april och är härdig till zon 4 [1, 10].

Jag vill också ta tillfället i akt att slå ett slag för ett par tidiga rododendron. *Rhododendron x praecox* våralpros blommar hos mig i slutet av mars och en månad framåt. Den har små, ceriserosa blommor och små, mörkgröna, delvis vintergröna blad som doftar pomerans. En riktig snygging och dessutom tålig. 2015 var den som vackrast [13]. Sedan drabbades mina tujor av en svampsjukdom och några rododendron smittades och dog. Men denna klarade sig efter att jag skurit bort angripna grenar. Hos mig har den blivit 2 meter hög. Den trivs i sol-halvskugga och är härdig i zon 3.

Rhododendron 'Isola Bella' är en azalea med väldigt vackra, ljusrosa blommor [14]. Den blommar hos mig i slutet av mars, men tyvärr tar frosten gärna blomningen – jag måste lära mig skydda den bättre. Den anges tåla minus 26 grader, så själva övervintringen är inget problem.

Längtans blommor...

En av de roligaste utflykter man kan göra med trädgårdsamatörerna är att sätta sig i en buss till Gullmarsfjordens Plantskola i Munkedal. Där välkomnas man av glatt leende Vivi och Tommy Ahnby, och sedan är det bara att börja leta efter det man inte visste man behövde. Urvalet är enormt och hur vi senast fick rum med alla träd, buskar och plantor i bussen är en gåta.

I växtlistan hade jag hittat ett par buskar som blommar på vintern och ska vara härdiga åtminstone i zon 1. *Stachyurus praecox* pärlsvansbuske som kommer från Japan. Den blommar med långa hängen i februari–april [8].

Chimonanthus praecox vinterkryddbuske blommar samma tid [9]. Den kan tydligen bli ganska hög och vill ha det vindskyddat, vilket inte är så lätt i min blåsiga trädgård. Den ska i övrigt vara lättodlad och har doftande vitgula blommor.

De här kommer jag att plantera i närheten av min mitsumatabuske, tanken är att göra en rabatt med vinterblommare och en mängd vårlökar. Vi får se hur det går, men det är alltid roligt att drömma, planera och prova sig fram! ❁